

PWYLLGOR	PWYLLGOR ARCHWILIO
DYDDIAD	9 CHWEFROR 2017
TEITL	TREFNIADAU RHEOLI RISG
PWRPAS YR ADRODDIAD	RHOI DIWEDDARIAD I'R PWYLLGOR ARCHWILIO AM DREFNIADAU RHEOLI RISG Y CYNGOR, AC YMATEB I LYTHYR SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU
AWDUR	DEWI MORGAN, UWCH REOLWR REFENIW A RISG
GWEITHREDIAD	DERBYN DIWEDDARIAD AM DDATBLYGIADAU I'R TREFNIADAU RHEOLI RISG, Y CAMAU GWEITHREDU NESAF, AC YSTYRIED OS YW'R YMATEB YN MYND I'R AFAEL Â'R MATERION A GODWYD YN LLYTHYR YR ARCHWILIWR

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Un o gyfrifoldebau statudol y Pwyllgor Archwilio yw adolygu ac asesu trefniadau'r awdurdod ar gyfer rheoli risgiau, rheolaeth fewnol a llywodraethu corfforaethol, yn unol â Rhan 81(1)(c) Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011.
- 1.2 Fel rhan o waith ehangach i adolygu trefniadau llywodraethu'r Cyngor, mae Swyddfa Archwilio Cymru wedi archwilio trefniadau rheoli risg y Cyngor, ac yn benodol y ffordd y mae datblygiadau diweddar yn ychwanegu gwerth i weithredoedd yr Awdurdod. Mae'r adroddiad yma ffurfio ymateb y Cyngor i lythyr y Rheolwr Archwilio Perfformiad (SAC) i'r Prif Weithredwr.
- 1.3 **Prif ganlyniad yr archwiliad yw fod y Cyngor yn gwneud cynnydd da o ran cryfhau ei drefniadau rheoli risg, sy'n galluogi iddo gefnogi proses benderfynu gadarn ac effeithiol yn well.**

2. AWGRYMIADAU'R ARCHWILIWR

- 2.1 Nid yw'r archwiliwr wedi gweld yr angen i ryddhau adroddiad ffurfiol am ganlyniadau'r gwaith, nac ychwaith wedi cyflwyno argymhellion ffurfiol. Fodd bynnag, mae'r llythyr yn nodi 5 cyfle i wella, sef:
 - Datblygu dogfen crynhoi risgiau neu olrhain risgiau fel rhan o'i Gofrestr Risg Gorfforaethol;
 - Cyflwyno mwy o gysondeb o ran nodi a rheoli risg mewn papurau ac adroddiadau a gyflwynir i Aelodau;
 - Rhoi mwy o ystyriaeth i'r cysyniad o 'ysfa risg' yn ei ddull o reoli risg;
 - Cyflwyno Strategaeth Risg a Llawlyfr Gweithrediadau i gyd-fynd â threfniadau newydd y Cyngor; a
 - Hyfforddi swyddogion ac Aelodau ar reoli risg fel rhan o fenter ehangach o godi ymwybyddiaeth.
- 2.2 Mae gweddill y rhan yma o'r adroddiad yn amlinellu ymateb y Cyngor i'r cyfleon gwella yma.

2.3 Datblygu Dogfen Crynhoi Risgiau Neu Orlhain Risgiau fel rhan o'i Gofrestr Risg Gorfforaethol

2.3.1. Cyflwynwyd adroddiad manwl i'r Pwyllgor yn Rhagfyr 2015 yn amlinellu trefniadau Rheoli Risg y Cyngor:

<https://democratiaeth.cyngor.gwynedd.gov.uk/documents/s2917/Trefniadau%20Rheoli%20Risg.pdf?LLL=1>

2.3.2. Roedd yr adroddiad yma yn rhoi darlun manwl o'r trefniadau rheoli risg ar y pryd.

2.3.3. Roedd yr adroddiad hefyd yn nodi y byddai grŵp tasg o swyddogion, gan gynnwys yr Uwch Reolwr Refeniw a Risg, yn ystyried y trefniadau rheoli risg yn ystod 2016 er mwyn sicrhau eu bod yn parhau'n addas o fewn y diwylliant newydd y mae'r Cyngor am ei feithrin. Yn benodol, roedd bwriad ystyried sut y byddai'r gyfundrefn yn plethu gyda'r ymarferiad o adnabod rhwystrau rhag cyflawni pwrpas unedau a rhoi pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth yr ydym yn ei wneud.

2.3.4. Mewn ymateb, mae'r Grŵp Asesu Trefniadau Llywodraethu wedi sefydlu Is-Grŵp (sydd yn cynnwys y Prif Weithredwr, Uwch Reolwr Refeniw a Risg a'r Rheolwr Cydlynw Risg ac Yswiriant) er mwyn adolygu'r trefniadau rheoli risg ymhellach.

2.3.5. Canlyniad gwaith yr Is-Grŵp Risg fydd ail-lunio'r Gofrestr Risg Gorfforaethol ar ffurf newydd fydd yn haws ei dilyn ac yn rhoi mwy o berchnogaeth i adrannau. Anelir i gyflwyno'r Gofrestr Risg Gorfforaethol addasedig i'r Pwyllgor Archwilio ym Mehefin / Gorffennaf 2017.

2.3.6. Awgrym yr archwiliwr yw fod y Pwyllgor Archwilio – ar ôl iddo dderbyn y gofrestr llawn y tro cyntaf – wedyn yn derbyn adroddiad sydd yn crynhoi'r newidiadau i'r gofrestr dros amser. Byddai hyn yn hwyluso gallu'r Pwyllgor Archwilio i adolygu'r trefniadau, a rydym yn cytuno fod hyn yn ffordd resymol, effeithiol ac effeithlon i weithredu.

2.4 Cyflwyno mwy o gysondeb o ran nodi a rheoli risg mewn papurau ac adroddiadau a gyflwynir i Aelodau

2.4.1. Mae nifer o adroddiadau y mae Aelodau yn eu derbyn – yn arbennig felly adroddiadau i'r Cyngor Llawn neu'r Cabinet ar gyfer penderfyniadau ffurfiol – eisoes yn cynnwys amlinelliad o'r risgiau perthnasol. Mae sylwadau'r swyddogion statudol, sydd yn ofynnol ar adroddiad o'r fath, yn fodd o sicrhau fod risgiau mewn meysydd penodol yn derbyn sylw haeddiannol.

2.4.2. Yn gyffredinol, mae meddylfryd Ffordd Gwynedd yn awgrymu symud i ffwrdd oddi wrth bod yn ragnodol wrth baratoi adroddiadau, er mwyn sicrhau bod ffurf unrhyw adroddiad yn addas i bwrpas yr adroddiad hwnnw.

2.4.3. Fodd bynnag, pryder yr archwiliwr yw nad yw bob amser yn amlwg os yw'r risgiau gweddilliol (h.y. maint y risg sydd yn weddill ar ôl cymryd camau i'w liniaru) yn dderbyniol.

2.4.4. Un o'r egwyddorion sylfaenol y mae'r Is-Grŵp Risg wedi edrych arno yn ddiweddar yw ***a ydym fel Cyngor mewn gwirionedd yn gweithredu cyfundrefn "ticio-bocs" yn hytrach na defnyddio'r cofrestr fel dull o reoli'r hyn sydd angen ei wneud?***

2.4.5. Mae'r Rheolwr Cydlynw Risg ac Yswiriant yn ymweld yn rheolaidd â perchnogion y risgiau sydd ar y Gofrestr Risg Gorfforaethol er mwyn cael diweddariad am unrhyw newidiadau. Yr ymdeimlad cryf ar hyn o bryd yw fod y gofrestr risg yn gofnod o risgiau yn hytrach nag yn ddull o adnabod yr hyn sydd wirioneddol angen ei wneud.

2.4.6. Y cam nesaf yn esblygiad y drefn, felly, fydd defnydd parhaus o'r cofrestrau risg fel ffordd o adnabod y pethau sydd wirioneddol angen eu blaenoriaethu. O gael hyn yn iawn, bydd rhaid i unrhyw adroddiad sydd yn cael ei gyflwyno am benderfyniad yn egluro'n echblyg pa risgiau mae'r gweithrediad yma am ei ateb, a bydd y cyfle gwella yma yn cael ei weithredu yn naturiol o hynny.

2.5 Rhoi mwy o ystyriaeth i'r cysyniad o 'ysfa risg' yn ei ddull o reoli risg

- 2.5.1. 'Ysfa risg' ("*risk appetite*") yw faint o risg y mae'r Cyngor yn barod i'w gymryd wrth iddo fynd ati i gyflawni ei amcanion. Mae gosod ysfa risg yn sicrhau bod yr adnoddau a roddir i ddeall a rheoli'r risgiau yn gymesur.
- 2.5.2. Mae'r archwiliwr yn cytuno gyda dadl y Cyngor na ellir fyth gael ysfa cyffredinol ar gyfer y Cyngor gyfan, gan fod cymaint o amrywiaeth mewn gwasanaethau ar draws yr awdurdod. Fodd bynnag, mae'r Cyngor yn cytuno fod lle i ystyried pob risg yn unigol, a nodi os ydi'r sefyllfa gyffredol yn dderbyniol neu beidio (efallai trwy gynnwys colofn megis "*Lle 'rydym yn fodlon bod?*") neu debyg ar y Gofrestr Risg Gorfforaethol). Bydd hyn yn cael ystyriaeth bellach wrth ail-lunio'r gofrestr, a fel nodwyd yn flaenorol, byddwn yn cyflwyno'r Gofrestr ddiwygiedig i'r Pwyllgor Archwilio ym Mehefin / Gorffennaf 2017.

2.6 Cyflwyno Strategaeth Risg a Llawlyfr Gweithrediadau i gyd-fynd â threfniadau newydd y Cyngor

- 2.6.1. Mae gennym beth pryder fod "Strategaeth" yn awgrymu dogfen swmpus sy'n cael ei gymeradwyo gan bwyllgor nad oes unrhyw un yn edrych arni eto.
- 2.6.2. Ar y llaw arall, os mai nod y Cyngor yw cael trefniadau rheoli risg lle mae'r Gofrestr Risg Gorfforaethol yn ddogfen fyw ac yn cael ei ddefnyddio i flaenoriaethu a gyrru penderfyniadau yn eu blaen, yna byddai'n synhwyrol paratoi dogfen sy'n sefydlu'r camau sydd angen eu cymryd i gyrraedd y nod hwnnw. Credir y gellir cyfleu'r neges honno mewn dogfen gryno, a caiff hon ei chyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio ym Mehefin / Gorffennaf 2017.
- 2.6.3. O safbwynt Llawlyfr Gweithrediadau, mae perygl y gallai hwn ysgogi "ticio'r blwch" yn hytrach na newid meddylfryd. Er mwyn hybu gweithrediad priodol, mae'r Is-Grŵp Risg eisoes wedi cyfrannu tudalennau ar Reoli Risg i "Lawlyfr Perfformiad" y Cyngor fydd yn cael ei gyhoeddi'n fuan. Credwn fod hyn yn gam ymlaen i fodloni'r cyfle gwella yma.

2.7 Hyfforddi swyddogion ac Aelodau ar reoli risg fel rhan o fenter ehangach o godi ymwybyddiaeth

- 2.7.1. Mae'r mater yma eisoes yn cael sylw. Am flynyddoedd bu'r Uned Yswiriant a Risg, ar y cyd â'r Uned Dysgu a Datblygu, yn paratoi cwrs "Adnabod Bygythiadau a Chyfleon" ar reoli risg busnes. Mae'r ddau uned wedi bod mewn trafodaethau yn ddiweddar er mwyn ystyried sut y gellir diweddarau'r cwrs hwnnw er mwyn cwmpasu egwyddorion Ffordd Gwynedd, ac adlewyrchu'r trefniadau rheoli risg yn well.
- 2.7.2. Yn ail, mae'r Uned Dysgu a Datblygu yn y broses o ddatblygu Adnodd Rheolwyr ar safle mewnwyd staff y Cyngor. Rydym eisoes wedi sefydlu'r egwyddor y bydd canllawiau Rheoli Risg yn rhan greiddiol o'r adnodd yma.
- 2.7.3. Disgwylir y bydd y camau hyn yn eu lle erbyn Haf 2017.

3. ARGYMHELLIAD

- 3.1 Gofynnir i'r Pwyllgor Archwilio dderbyn yr adroddiad hwn fel eglurhad manwl o'r camau y bydd y Cyngor yn eu cymryd er mwyn manteisio ar y cyfleon i wella a amlinellir yn llythyr Swyddfa Archwilio Cymru.